

Askelmerkit maaseutututkimuksen vahvistamiseksi

YTR-hankeseminaari 11.6.2009

Hilkka Vihinen

MTT Taloustutkimus

Sisältö: asemointia ja askelmerkkejä

- Maaseutututkimus Suomessa nyt: rakenteet ja resurssit
- Tutkimuskentän rakenne muutoksessa
- Tutkimusrahoitus ja -johtaminen muutoksessa
- Tutkimustarpeiden ennakointia
- Tutkijatilanne
- Askelmerkit

Maaseutututkimus Suomessa nyt: rakenteet ja resurssit

- Maaseutututkimus on vakiintunut yliopistoissa kautta maan: Rovaniemi, Kajaani, Oulu, Vaasa (suomi/ruotsi), Jyväskylä, Joensuu, Mikkeli, Seinäjoki, Tampere, Helsinki, Turku (suomi/ruotsi).
- Lisäksi useita pieniä (alueellisia) tutkimuslaitoksia, ja isompi julkinen (MTT; toimii valtakunnallisesti).
- Vuodesta 2003 YTR on osarahoittanut määräaikaista maaseutuprofessoreja. Tällä hetkellä toiminnassa 8, 1 'lepäämässä', osa vakinaistettu ja itsenäistynyt YTR:n rahoituksesta: Helsinki (maaseutuyrittäjyys), Helsinki/Mikkeli (yhteiskuntatiede), MTT/Helsinki (maaseutupolitiikka), Vaasa (aluetiede), Jyväskylä (maaseutuyrittäjyys), Jyväskylä/Chydenius-insituutti (maaseutukulttuuri), Joensuu (maaseutumaantiede), Oulu (Pohjoinen maantiede), Abo Akademi/Vaasa (yhteiskuntatieteellinen maaseutututkimus, ruotsinkielinen).
- Alalla oma tieteellinen aikakauskirja (Maaseudun uusi aika), jota YTR osarahoittaa. Aikakauskirjan tieteellistä tasoa on nostettu johdonmukaisesti.

Rakenteet ja resurssit

- Tutkijoiden ja kehittäjien yhdistys, Maaseudun uusi aika toimii aktiivisesti.
- Rural Studies – maaseutualan monitieteistä maisteriohjelmaa pyöritetään 10 yliopiston verkostossa; ensimmäinen haku syksyllä 2002. Noin 30 uutta opiskelijaa/vuosi. Ei pysyvää rahoitusta. Valtakunnallinen kilpailu resursseista maisterikoulujen kesken tulee kiristymään entisestään.
- Maaseutututkimuksen tohtorikoulu puuttuu edelleen.
- Määräaikaisuus ja uranäkymien puute vähentää lahjakkaiden tutkijoiden suuntautumista maaseutututkimukseen, toisaalta ala mahdollistaa uusien, akateemisesti innovatiivisten tutkimuskysymysten tarkastelun ja poikkitieteellisyyden, mikä voi houkutella itsenäisesti ajattelevia tutkijoita.

Tutkimuskentän rakenne muutoksessa

- Opetusministeriön Tutkimus- ja innovaationeuvosto sekä Sektoritutkimuksen neuvottelukunta uudistavat kansallista tutkimusjärjestelmää: sekä yliopistoja, tutkimuslaitoksia että tutkimusrahoitusta.
- Yliopistoista muodostetaan suurempia alueellisia kokonaisuuksia, joissa tarkennetaan työnjakoa ja yhdistetään palveluprosesseja. Maaseutututkimuksen asema tässä?
- Valtion sektoritutkimuslaitokset organisoidaan uudelleen (mm. 500 henkilötyövuoden lisäleikkaus), tutkimuslaitoksia yhdistetään suuremmiksi kokonaisuuksiksi. Maaseutututkimuksen asema? Pienillä aloilla vähiten lobbaajia, toisaalta monitieteiset tutkimusohjelmat yleistyvät.
- Sektoritutkimusrahoitusta kohdennetaan uudelleen usean ministeriön priorisoimiin teemoihin. Maaseutu-ulottuvuus ei ole vahva Kestävä kehitys – eikä Alue ja infrastruktuuri –teemoissa. Toisaalta politiikanteon tueksi rahoitetaan nimenomaan monitieteisiä, soveltavia tutkimuksia.

Tutkimusrahoitus ja –johtaminen muutoksessa

- Uusi yliopistolaki: säätiöittäminen, ulkopuolisen rahoituksen helpompi saanti ja käyttäminen?
- Sektoritutkimusrahoitus: asemaa rahoitettavissa teemoissa voisi vahvistaa. Ministeriöiden toimeksiannot politiikan tueksi erillisellä rahoituksella.
- Maaseutupoliittinen selonteko: valtioneuvosto sitoutuu maaseutututkimuksen vahvistamiseen – mitä tarkoittaa konkreettisesti?
- Tutkimuksessa yleistyy ohjelmajohtaminen: esim. Suomen Akatemian rahoitus, VTT, MTT: 8 viisivuotista tutkimusohjelmaa, joihin koko laitoksen tutkimustyö kohdennetaan ja resursoidaan. Yksi ohjelmista 'Mahdollisuuksien maaseutu'

5 teemaa:

- Maaseutuyritysten toimijaverkostot ja klusterien muodostuminen
- Muuttuva maaseutuyritys
- Maaseudun elinkeinot, paikallis- ja aluetalous
- Maaseudun ja maatalouden yhteiskunnallinen ohjaus
- Maisema maaseudun resurssina

Tutkimustarpeiden ennakointi

Edelleen olennaista:

- Maaseudun taloudelliset, poliittiset, sosiaaliset ja kulttuuriset rakenteet, niiden toiminta ja kehittäminen alueellisessa ja yhteiskunnallisessa kokonaisuudessa
- Maaseudulla asuvat ihmiset ja heidän elinolonsa, erityisesti asuminen ja palvelujen järjestäminen
- Maaseudun elinkeinot ja niiden edistäminen: uudet elinkeinot ja vanhojen uudelleenmuotoutuminen
- Maaseudun kulttuuri ja historia
- Maaseutu ympäristö

Ajankohtaisia nyt:

- Maaseudun monikulttuurisuus
- Maaseututeknologia
- Maaseudun ennakointitutkimus
- Yhteiskunnallisesti merkittävien kysymysten kääntäminen 'maaseuduksi'; vrt. *rural proofing/rural lens* (jukisen sektorin rakenneuudistukset, ilmastonmuutos, metsäsektorin muutos, EU-politiikka 2013 jälkeen ym.)

Tutkijatilanne

- Kohtaanto-ongelma: koulutuksen, tutkimusalojen ja –menetelmien osumattomuus käytännön tutkimuksen tarpeisiin.
- Kvantitatiiviset ja kvalitatiiviset tarkastelut, erityisesti kyky niiden yhdistämiseen, aineistojen tunteminen.
- Yliopistojen tutkintotehtailu ja tutkimusmaailman kilpailun koveneminen ovat kestämaton yhdistelmä. Väitöskirjaa ei enää voi varauksetta pitää varmana tutkijataitojen osoituksena. Sekä lukeneisuuden puute että tutkimusmetodien heikko hallinta ongelmana.
- Edelleen liian vähän kansainvälistyneitä suomalaisia tutkimustoimijoita (tutkijoita, laitoksia, tutkimusjohtajia, tutkimushallinnon asiantuntijoita). Suoraan kansainväliseen (esim. pohjoismaiseen) tutkijakouluun?
- Liian vähän senioreita vetureina – väitelleiden aivovuoto muihin tehtäviin.
- Rural Studies –verkoston opettajien täysipäiväistäminen maaseutututkimukseen vieläkin kesken.

Askelmerkit

- Pyörää ei tarvitse keksiä uudelleen: perusrakenteet olemassa, verkostot vahvoja, niiden varaan rakentaminen. Suomessa on eurooppalaisittain hyvä tilanne.
- YTR:n tutkimusrahoitus edelleen olennainen. Sen synkronointi muuhun julkiseen rahoitukseen siten, että muutkin suuntaavat varojaan maaseutututkimusta tukevasti - työnjako tässä (Suomen Akatemia, Tekes, EU FP7, maaseutuohjelmat)?
- Tutkimustiedon parempi hyödyntäminen – tutkimuksen toteuttaminen vuorovaikutuksessa tiedon käyttäjien kanssa? YTR:n hankkeiden tulosten raportointi tiivistelminä?
- Edelleen: tehtävien vakinaistaminen mahdollistaisi työn ja energian suunnitelmallisemman suuntaamisen.

Askelmerkit

- Kuitenkin: osattava kilpailla yhä paremmin – vain kilpaillun rahoituksen osuus kasvaa. Tieteellistä pätevyyttä, johtopäätösten viemistä lähemmäs käytäntöön, parempaa tutkimusjohtamista.
- Kansainvälisyys sekä opinnoissa, että tutkimushankkeissa arkipäiväksi. YTR-rahoitus kannustamaan kansainvälistymistä. Tutkijavaihtoa, jatkokoulutusta ulkomailla, kansainvälistä rahoitusta, jäsenyyksiä FP7 –suunnitteluelimissä, SCAR:ssa jne.
- 'Viisaampaa rahaa', fiksumpia tutkijoita, parempaa tutkimusjohtamista – hyvä tulee!
- Vahvistuva ala, jonka asiantuntemusta tarvitaan. Kiitollista työtä, koska vaikuttaa.

A young girl with dark hair, wearing a light blue sweater, is shown in profile, blowing on a dandelion seed head. The background is a bright, green field with many dandelion seeds floating in the air, suggesting a breezy day. The sky is clear and blue.

**Mahdollisuuksien
maaseutu**